

Målnummer:	4511-98	Avdelning:	2
Avgörandedatum:	1999-12-17		
Rubrik:	Behandlingen i inkomst- och förmögenhetsskattelhänseende av en s.k. valutaobligation. Förhandsbesked.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 22 § förvaltningslagen (1986:223)• 27 § 2 och 3 mom., 29 § 1 och 2 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt• 9 § och 12 § lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• RÅ 1994 ref. 26• RÅ 1995 ref. 71• RÅ 1997 ref. 44		

REFERAT

I en ansökan om förhandsbesked anförde S.T. följande: Han hade för avsikt att förvärva valutaobligationer. - Valutaobligationerna var utställda i svenska kronor och avkastningen var relaterad till den tyska markens (D-markens) förändring i värde i förhållande till svenska kronan från startdag till en period strax före förfalldagen. Obligationerna kunde ha sex månaders eller ett års löptid. - Obligationerna skulle till en början inte att vara marknadsnoterade. Senare skulle dock sådan notering ombesörjas under förutsättning att det blev en tillräckligt stor handel i obligationerna. - Det var oklart om vinst vid avyttring av valutaobligationer skulle beskattas enligt 29 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt (SIL) därför att de var utställda i svenska kronor eller om de, därför att den avkastning som betalades ut i samband med inlösen var relaterad till ett slags index i utländsk valuta, skulle beskattas enligt 30 § samma lag. Ett ytterligare alternativ var att vinsten skulle beräknas enligt reglerna för övrig lös egendom enligt 31 § SIL. Det var också oklart om vinsten helt eller delvis skulle behandlas som eller anses utgöra ränta. - Det var vidare oklart hur valutaobligationerna skulle redovisas vid förmögenhetsbeskattningen, framför allt om de inte var marknadsnoterade. - Enligt emissionsvillkoren gavs obligationerna ut i valörer om 100 000 kr. De emitterades den 25 september 1997 och löpte utan ränta på sex månader eller ett år. Vid löptidens slut återbetalades det nominella beloppet jämte ett tilläggsbelopp. Tilläggsbeloppet kunde beskrivas med följande formel:

nominellt belopp x omräkningsfaktorn x slutkurs - startkurs = tilläggsbeloppet

startkurs

Omräkningsfaktorn bestämdes på startdagen och var beroende av bl.a. löptiden och det allmänna ränteläget vid den tidpunkten. För valutaobligationen med sex månaders löptid kunde omräkningsfaktorn beräknas bli 45 procent och för valutaobligationen med ett års löptid kunde den beräknas bli 90 procent. - Startkursen var kursen på en D-mark uttryckt i svenska kronor den 25 september 1997 och slutkursen var för obligationen med sex månaders löptid kursen på en D-mark uttryckt i svenska kronor mätt under tiden den 11-18 mars 1998. Slutkursen för obligationen med ett års löptid var kursen mätt under perioden den 11-18 september 1998. - Detta innebar att om D-marken hade blivit dyrare från startkurs till slutkurs skulle innehavaren av obligationen få en extra avkastning. Avkastningen blev större ju dyrare D-marken blev mätt i svenska kronor. Om D-marken i stället hade sjunkit i värde gentemot svenska kronan, skulle innehavaren endast få tillbaka det nominella beloppet. - Det kunde konstateras att valutaobligationen var en fordran och att den inte var en

sådan aktierelaterad fordran som avsågs i 27 § 1 mom. SIL, varför instrumentet så långt uppfyllde kraven i 29 § 1 mom. SIL. Vidare krävdes dock enligt samma moment att "underliggande instrument är hänförliga till fordringar, utställda i svenska kronor eller till ränteindex". Frågan var om också detta krav var uppfyllt eller om valutaobligationen - på grund av kopplingen till valutaförändringar - skulle anses vara ett sådant instrument som avsågs i 30 § 1 mom. SIL. - Om valutaobligationen ansågs omfattad av 29 § 1 mom. SIL, omfattades den också av kvittningsreglerna i 29 § 2 mom. SIL under förutsättning att den var marknadsnoterad. Vinster skulle i så fall behandlas som ränteintäkter och förluster som ränteutgifter. Då återstod ändå frågan om någon del av vinsterna skulle anses utgöra ränta. För att kunna deklarerera vinster rätt måste den skattskyldige veta om det skulle göras en uppdelning på en ränte- och en reavinstdel. - Om valutaobligationen inte var marknadsnoterad fick det än större betydelse om en uppdelning skulle göras eller inte. I ett sådant fall skulle ju reaförluster träffas av avdragsbegränsning till 70 procent enligt 3 § 2 mom. tredje stycket SIL medan eventuella "ränteförändringar" inte omfattades av avdragsbegränsningen. - S.T. ansåg att det mesta talade för att valutaobligationen skulle behandlas som en fordran i svenska kronor och således beskattas enligt 29 § SIL. Om valutaobligationen var marknadsnoterad borde all värdeförändring behandlas som ränteintäkt respektive ränteutgift i enlighet med bestämmelserna i 29 § 2 mom. SIL. Däremot borde enligt hans mening inte någon del anses utgöra ränta. - Vad beträffar förmögenhetsbeskattningen innebar de nya reglerna i lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt (SFL) att det relativt väl kunde förutses vilket värde som skulle tas upp om valutaobligationen var marknadsnoterad, nämligen kursen vid årets utgång. För det fallet att obligationen inte var marknadsnoterad var reglerna mer oklara. S.T. ansåg att onoterade obligationer enligt 17 § SFL skulle tas upp till ett beräknat nuvärde på fordringen utan hänsyn till valutadelen. Mot bakgrund av det anförda önskade S.T. få följande frågor besvarade: 1. Vilka vinstberäkningsregler var tillämpliga vid avyttring av en valutaobligation a) som inte var marknadsnoterad? - b) som var marknadsnoterad? - Följdfrågor: c) Skulle den genomsnittsmetod som följde av 27 § 2 mom. första stycket SIL tillämpas vid vinstberäkningen om valutaobligationer förvärvats vid olika tidpunkter och till olika pris, dels i samband med emissionen, dels under löptiden? - d) Skulle restvärdeometoden enligt 27 § 3 mom. SIL tillämpas? - e) Skulle vinst vid avyttring under löptiden respektive inlösen till någon del anses utgöra ränta? - f) Om någon del av vinsten ansågs utgöra ränta, vid vilken tidpunkt inträdde då skattskyldigheten för den delen? - 2. Till vilket värde skulle valutaobligationen tas upp vid förmögenhetsbeskattningen om den a) inte var marknadsnoterad? - b) var marknadsnoterad?

Skatterättsnämnden (1998-05-26, Ersson, ordförande, Nordling, Wingren, Johansson, Nord, Silfverberg, Svensson, Tollerz) yttrade: - Förhandsbesked. - Inkomstskatt - Realisationsvinst eller realisationsförlust vid inlösen eller annan avyttring av en valutaobligation skall inte till någon del anses utgöra ränta, men skall behandlas som ränta för det fall obligationen är marknadsnoterad. Beräkningen därav skall ske enligt den i 27 § 2 mom. SIL angivna genomsnittsmetoden. Den i 27 § 3 mom. SIL angivna beräkningsmetoden är inte tillämplig. - Förmögenhetsskatt - Om obligationen är marknadsnoterad skall den vid förmögenhetsbeskattningen tas upp till det vid beskattningsårets utgång senast noterade värdet. Om obligationen inte är marknadsnoterad skall den tas upp till marknadsvärdet. - Motivering. - Inkomstskatt - Valutaobligationen, som såvitt framgår, är ett odelbart instrument, är en fordran i svenska kronor och således ett sådant instrument som avses i 29 § 1 mom. SIL. Den eventuella avkastningen, som beror på att växelkursen på en utländsk valuta ändras, är inte tillräckligt förutsebar för att i skattemässigt hänseende betraktas som ränta. Realiserade värdeförändringar utgör alltså i sin helhet realisationsvinst eller realisationsförlust (jfr RÅ 1994 red. 26 I) dock att de, om obligationen är marknadsnoterad, skall behandlas som ränta enligt 29 § 2 mom. SIL. - Förmögenhetsskatt - Förhandsbeskedet, i vad det avser en marknadsnoterad obligation, följer av 3 § första stycket 7 och 12 § SFL. En

onoterad obligation kan inte anses utgöra en sådan räntelös fordran som avses i 17 § SFL (jfr prop. 1996/96:117 s. 92 jfrd med s. 39) och skall därför tas upp till marknadsvärdet enligt 9 § och 3 § första stycket 11 SFL.

S.T. överklagade och yrkade att Regeringsrätten skulle förklara att vinst och förlust vid en avyttring av valutaobligationer - vare sig de var marknadsnoterade eller inte - vid inkomstbeskattningen skulle anses utgöra ränta och att vid vinstberäkningen den s.k. restvärdeometoden, som regleras i 27 § 3 mom. SIL, skulle få tillämpas (frågorna 1 a, 1 b, 1 d och 1 e i ansökningen). Vidare yrkade han att Regeringsrätten skulle förklara att noterade valutaobligationer vid förmögenhetsbeskattningen skulle tas upp till det beräknade nuvärdet utan tillägg för värdet av den rätt till betalning som var beroende av valutaindex och att marknadsnoterade valutaobligationer skulle tas upp till det nominella beloppet (frågorna 2 a och 2 b i ansökningen).

Riksskatteverket (RSV) tillstyrkte att fråga 2 a skulle besvaras så att en onoterad valutaobligation vid förmögenhetsbeskattningen kunde värderas på sätt som angavs i 17 § första stycket andra meningen SFL. Verket hemställde att överklagandet i vad det avsåg svaren på frågorna 1 a, 1 b, 1 e och 2 b inte skulle tas upp till prövning, eftersom nämndens svar på dessa frågor överensstämde med den mening som S.T. själv hade hävdat hos nämnden och nämndens beslut därför i dessa delar inte skulle anses ha gått honom emot. I sak hade verket dock inte någon fråga från Skatterättsnämndens förhandsbesked avvikande bedömning beträffande dessa frågor eller fråga 1 d.

Beträffande den av RSV väckta frågan om rätten att överklaga förhandsbeskedet anförde S.T. bl.a. följande. Det var kutym att en ansökan om förhandsbesked innehöll en rättsutredning där ombudet angav sin uppfattning om gällande rätt. Eftersom det här gällde beskattningen vid en eventuell avyttring av ett finansiellt instrument och beskattningsresultatet var beroende av framtida händelser och inkomster, gick det inte att avgöra om ett visst besked gick den skattskyldige emot eller inte. Enligt hans uppfattning borde, när nämnden väl hade avgett sitt besked om skattekonsekvenserna av ett visst handlande, i första hand den skattskyldige själv ha rätt att bedöma vilket utfall som gått honom emot.

Regeringsrätten (1999-12-17, Swartling, Baekkevold, Rundqvist, Wennerström) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. En första fråga gäller S.T:s rätt att överklaga Skatterättsnämndens beslut. För att han skall ha en sådan rätt fordras enligt 22 § förvaltningslagen (1986:223) att beslutet har gått honom emot. - I ärenden om förhandsbesked kan det vara svårt att bedöma om denna förutsättning är uppfylld. Detta gäller inte minst när förhållandena är sådana att det inte säkert kan avgöras om det ena eller andra svaret på den fråga som en enskild sökande har ställt kommer att vara det mest fördelaktiga för honom vid en framtida taxering. Frågan är vilken betydelse som i sådana fall skall tillmätas de argument som sökanden kan ha anfört hos Skatterättsnämnden eller med andra ord om det förhållandet att nämndens rättsliga bedömning sammanfaller med den uppfattning som sökanden har redovisat hos nämnden skall anses innebära att nämndens beslut inte har gått honom emot och att möjligheten att överklaga beslutet därmed är stängd. Vid ett ställningstagande till denna fråga bör beaktas att det inte finns någon skyldighet för en enskild sökande att hos nämnden ange vilket svar som önskas eller att redovisa en egen uppfattning om rättsläget men att det uppenbarligen av flera skäl är önskvärt att så sker. Med hänsyn härtill är det angeläget att undvika en ordning som innebär att rätten att överklaga blir beroende av hur sökanden formulerat sina argument hos nämnden. Mot denna bakgrund finns det enligt Regeringsrättens mening ofta anledning att i fall av det berörda slaget utgå från att den här behandlade förutsättningen för överklagande är uppfylld redan om det yrkande som den enskilde framställer hos Regeringsrätten innebär att det av nämnden lämnade beskedet skall ändras.

Beträffande flertalet av de frågor angående inkomstbeskattningen som är

föremål för överklagande (frågorna 1 a, 1 b och 1 e) framstår det som oklart vilket svar som kan visa sig vara det mest fördelaktiga för S.T. Den uppfattning om rättsläget i dessa frågor som han redovisade i ansökningen om förhandsbesked överensstämde visserligen med den uppfattning som sedermera kom till uttryck i Skatterättsnämndens beslut men de yrkanden som han framställer i Regeringsrätten innebär att svaren på frågorna skall ändras. I enlighet med det nyss sagda finner Regeringsrätten att det finns anledning att utgå från att de i 22 § förvaltningslagen uppställda förutsättningarna för överklagande är uppfyllda beträffande svaren på dessa frågor. Inte heller beträffande svaren på de frågor som gäller förmögenhetsbeskattningen utgör paragrafen något hinder mot att pröva överklagandet.

Vad beträffar målet i sak ansluter sig Regeringsrätten till den bedömning som Skatterättsnämnden har gjort såvitt avser frågorna 1 a, 1 b, 1 d, 1 e och 2 b. Beträffande förmögenhetsbeskattningen av inte noterade obligationer (fråga 2 a) kan hävdas att det ställningstagande som gjorts beträffande fråga 1 e, nämligen att vinst eller förlust vid en avyttring av obligationen inte till någon del skall anses utgöra ränta, borde få till konsekvens att obligationen betraktades som en räntelös fordran också vid tillämpningen av 17 § SFL. Enligt Regeringsrättens mening finns det dock starka skäl att uppfatta uttrycket "räntelös", såsom det används i sistnämnda paragraf, som omfattande endast de fall där en fordran inte alls ger någon avkastning. Med denna utgångspunkt delar Regeringsrätten nämndens uppfattning att en inte noterad valutaobligation av det aktuella slaget faller utanför 17 § SFL och därför enligt huvudregeln i 9 § samma lag skall tas upp till marknadsvärdet.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten fastställer Skatterättsnämndens förhandsbesked i de delar som det överklagats.

Regeringsrådet Sandström var skiljaktig vad avsåg bedömningen i sak och anförde: Enligt villkoren för valutaobligationen återbetalas efter sex eller tolv månader det nominella beloppet jämte ett tilläggsbelopp. Enligt ett utgivet prospekt gäller preliminärt att tilläggsbeloppet svarar mot 45 resp. 90 procent av en kronförsvagning gentemot D-marken under sex- eller tolv månadersperioden; försvagas kronan under en tolv månadersperiod med t.ex. 7 procent i förhållande till D-marken är tilläggsbeloppet 6,3 procent av nominellt belopp. Stärks däremot kronan i förhållande till D-marken återbetalas det nominella beloppet - varken mer eller mindre - till obligationsinnehavaren. - Av 24 § 4 mom. tredje stycket sista meningen SIL följer att begreppet valutaoption innefattar finansiella instrument som ger innehavaren rätt att erhålla betalning vars storlek beror på värdet av viss valuta. Det tilläggsbelopp som kan utgå vid inlösen av valutaobligationen är just en sådan betalning. Instrumentet är emellertid inte enbart en valutaoption. I det finns också inslag av en fordran löpande med en ränta som - på det sätt som är kännetecknande för s.k. nollkupongare - erläggs först vid återbetalning av lånet. Det är alltså fråga om ett sammansatt instrument med en värdeutveckling under innehavstiden som är beroende av såväl skiftningar i det allmänna ränteläget som av kursen på D-marken. Av det belopp som erläggs för valutaobligationen avser merparten nollkupongaren och resterande del valutaoptionen. - Ett finansiellt instrument kan anses som ett aktierelaterat instrument enligt 27 § 1 mom. SIL även om instrumentet inte i alla delar liknar en aktie eller något annat där angivet instrument. Regleringen är annorlunda i 29 och 30 §§ SIL. När instrumentet som i det aktuella fallet har påtagliga inslag av såväl fordran som valutaoption och en marknadsnotering är avsedd att ske talar materiella skäl - i form av den olikartade behandlingen av realisationsförluster - för att de båda delarna beskattas för sig. - Valutaobligationen är odelbar i den meningen att fordringsdelen och optionsdelen inte kan avyttras för sig. Den omständigheten hindrar inte att realisationsvinstbeskattningen sker separat för de båda delarna i analogi med vad som gällt för s.k. units (jfr prop. 1990/91:54 s. 217). Att det vid emissionen inte gjorts någon formell uppdelning på dels en nollkupongare och dels en valutaoption bör inte påverka bedömningen. Inte heller bör bestämmelsen i 27 § 3 mom. SIL avseende skuldebrev förenat med

option - och som anger att värdering av optionsdelen skall ske enligt den s.k. restvärdeemetoden - uppfattas så att den exklusivt reglerar de fall då en uppdelning kan ske. - Mot denna bakgrund anser jag att Skatterättsnämndens förhandsbesked bör ändras så att valutaobligationen vid realisationsvinstbeskattningen behandlas som två olika instrument, ett avseende en fordran (nollkupongare) och ett avseende en valutaoption. Anskaffningsvärdet för valutaoptionen bör bestämmas enligt restvärdeemetoden. Är valutaobligationen marknadsnoterad bör reglerna i 29 § 2 mom. SIL tillämpas på nollkupongaren. - Även vid förmögenhetsbeskattningen bör det enligt min mening anses vara fråga om två olika instrument, en fordran (nollkupongare) och en valutaoption. Är valutaobligationen marknadsnoterad skall den värderas till sitt marknadsvärde. Är valutaobligationen inte marknadsnoterad skall valutaoptionen inte tas upp som tillgång medan nollkupongaren skall tas upp till sitt nuvärde.

Föredraget 1999-10-20, föredragande Silfverhjälm, målnummer

4511-1998

Sökord: Inkomst av kapital; Förhandsbesked; Förhandsbesked; Förhandsbesked; Besvär rätt

Litteratur: prop. 1989/90:110, s. 459; prop. 1990/91:54, s. 217, 315; prop. 1996/97:117, s. 39, 92; SOU 1997:27, s. 106-111, 120-122.
